

Geliş/Received: 28/10/2022
Kabul/Accepted: 17/01/2023
Araştırma Makalesi / Research Article

ISSN: 2547-9725

Lübnan Hizbullahı'nın Sünni Arap Dünyasındaki Algılanış Şekli ve Suriye İç Savaşına Dair Çelişkileri

Suat AYHAN*

Öz

1982 yılında Lübnan İç Savaşı (1975-1990) sırasında kurulan ve Lübnanlı Şiilerin temsilcisi konumunda olan Hizbullah; başlangıçta İran'ın devrim ihracı politikasını benimsemiş Lübnan'da tıpkı İran'daki gibi bir İslam devleti kurmayı amaçlamıştır. Kurulduğu tarihten günümüze kadar İran etkisinde ve güdümünde olan Hizbullah; İsrail'e karşı direnişini ön planda tutmuş ve bununla birlikte zamanla bir dönüşüm sürecine girmiş, Lübnanlı bir aktör olma yönünde çaba sarf etmiştir. Lübnan siyasetinde "minör" bir konumdan "majör" bir konuma ulaşan Hizbullah, 2000'li yıllarda İsrail karşısında elde ettiği başarılarla birlikte Sünni Arap dünyasındaki popülaritesini arttırmıştır. Bu çalışma Hizbullah'ın 2011 yılında mezhebi bir retorik ile Şii güvenliğini gerekçe gösterip, İran'ın bir vekil gücü olarak Suriye iç savaşına müdahil olmasının, Sünni Arap dünyasında örgüte yönelik algıyı değiştirdiği ve Hizbullah'ın meşruiyetinin sorgulanmasına sebep olduğu iddiasındadır. Çalışma, Hizbullah'ın özellikle Suriye iç savaşının etkisi ile Sünni Arap dünyasındaki algısında yaşanan değişikliği betimsel bir yöntemle ele alacak, buna ilaveten örgütün Suriye iç savaşında ortaya koyduğu çelişiklere dikkat çekecektir.

Anahtar Kelimeler: Lübnan Şiileri, Hizbullah, İran, Suriye İç Savaşı, Arap Dünyası.

Sunni Arab World's Perception of the Lebanese Hezbollah and Its Paradoxes on the Syrian Civil War

Abstract

Founded in 1982 during the Lebanese Civil War (1975-1990) and representing the Lebanese Shiites, Hezbollah initially adopted Iran's policy of exporting revolutions and aimed to establish an Islamic state in Lebanon, just like Iran. Hezbollah, which has been under the influence and guidance of Iran since its

* Doktor Adayı, Bursa Uludağ Üniversitesi, suat_ayhan@outlook.com, 0000-0003-0678-200X

Atıf yapmak için / To cite this article: Ayhan, S. (2023). Lübnan Hizbullahı'nın Sünni Arap Dünyasındaki Algılanış Şekli ve Suriye İç Savaşına Dair Çelişkileri. *Akademik İzdüşüm*, 8(1): 48-74.

establishment, has prioritized its resistance against Israel, and with this, it has entered a transformation process over time and has made efforts to become a Lebanese actor. Hezbollah, which has moved from a "minor" to a "major" position in Lebanese politics, has increased its popularity in the Sunni Arab world with its successes against Israel in the 2000s. This study argues that Hezbollah's intervention in the Syrian Civil War in 2011 as a proxy force of Iran, citing Shiite security with a sectarian rhetoric, changed the perception of the organization in the Sunni Arab world and caused Hezbollah's legitimacy to be questioned. The study will examine the changes in the perception of Hezbollah in the Sunni Arab world, especially with the impact of the Syrian Civil War, through a descriptive method and will also draw attention to the contradictions that the organization has revealed in the Syrian Civil War.

Keywords: Lebanese Shiites, Hezbollah, Iran, Syrian Civil War, Arab World.

1. GİRİŞ

Lübnan'da zamanla görünürlüğü artan Hizbullah, kurulduğu tarihten bugüne kadar İran ile ilişkilerinden dolayı eleştirilerin odağında yer almıştır. Arap dünyasının İsrail'e karşı tarihsel öfkesi göz önünde bulundurulduğunda Hizbullah'ın İsrail'le olan mücadelesi ve 2000'li yıllarda elde ettiği başarıları-özellikle Hizbullah'ın 2006'daki "zaferi"-Sünni Arap dünyasında Hizbullah'ın popüleritesini arttırmıştır. 2011 yılında Suriye'de ortaya çıkan halk ayaklanmaları sonucunda Hizbullah, İran'ın vekil gücü olarak Suriye'deki iç savaşa dahil olmuştur. Hizbullah, zamanla Lübnan'daki siyasi sisteme entegre olup "Lübnanlı" bir fenomene dönüşse de İran'ın desteğini kaybetmemek için "İslami-Şii" kimliğinden hiç vazgeçmemiştir. Hizbullah'ın Şii güvenliğini gerekçe göstererek Suriye iç savaşına dahil olup Suriye rejimine destek çıkması, Suriye iç savaşında İran'la ilişkilerini arttırması, Hizbullah'ın çelişkilerini ortaya çıkarmıştır. Özellikle İran İslam Devrimi (1979) sonrasında Ortadoğu'daki Sünni Arap ülkelerinin İran'ın Şii yayılmacılığını merkeze alan mezhepçi bir politika izlediğine yönelik endişelerinin devam etmesi, İran'ın askeri ve ekonomik açıdan desteklediği Hizbullah'ın Suriye iç savaşında İran'ın çıkarları için savaşa dahil olduğu düşüncesinin daha baskın olması, Hizbullah'ın imajını ve konumunu olumsuz etkilemiştir. Bu çalışmada ilk olarak Hizbullah'ın Sünni Arap dünyasında zamanla değişen algısının daha iyi anlaşılması için Hizbullah'ın tarihi ve kuruluş felsefesine, örgütsel ve ideolojik dönüşümüne, Hizbullah'ın İran İslam Devrimi sonrası İran'la olan ilişkilerine değinildikten sonra 2000'li yıllarda Hizbullah'ın Arap

dünyasında artan popüleritesine koşturarak değişen algısına odaklanılacaktır. Daha sonraki bölümlerde Hizbullah'ın Suriye iç savaşına dahil olması, Hizbullah'ın Suriye iç savaşındaki çelişkilerine ve Sünni Arap dünyasındaki değişen algısı değerlendirilecektir.

2. TARİHİ VE KURULUŞ FELSEFESİYLE HİZBULLAH

Hizbullah, 1980'li yılların başında İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesiyle birlikte ortaya çıkmış, Hizbullah'ın ideolojik kökleri 1960'lı ve 1970'li yıllarda Irak'taki Şii uyanışa kadar uzanmış, Irak'taki Şii gruplar Hizbullah'ın ilk üyeleri olmuşlardır. Necef'de eğitim almış bu Şii gruplar, 1970'li yıllarda Irak'tan Lübnan'a dönmüş, Lübnan'ın toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamında dışlanmış Şii topluluğunu seferber etmişlerdir (Addis & Blanchard, 2011: 11).

Hizbullah fiili olarak, ilk kez Lübnan'da Şii nüfusun yoğun olarak yaşadığı Bekaa Vadisi'ndeki Baalbek şehrinde İran Devrim Muhafızları'nın kurmuş oldukları kampta ortaya çıkmıştır. Çoğu Şii genç; dini siyasal ve askeri eğitim almak için Baalbek'e gelmiş, İran'ın devrimci ideolojisini benimsemiş, İran'ın bölgedeki düşmanlarını kendi düşmanları olarak görmeyi öğrenmişlerdir (Rogan, 2017: 477). Hizbullah'ın ortaya çıkmasında Lübnan'daki farklı etnik kimliklerin ve mezhep gruplarının kendi topraklarına sığınan Filistinlilere yönelik yaklaşımları etkili olmuştur. Bilindiği üzere Lübnan'a sığınan Filistinliler ve Lübnan Şii'leri, kendilerini Sünni ve Marunî hâkimiyetinin baskın olduğu Lübnan'da dışlanmış hissetmekteydi. Lübnan'daki iç savaş esnasında İsrail, Lübnan topraklarını Filistinli gerillalardan arındırmak için Lübnan'ı 1978 ve 1982 yılında işgal etmiş ve örgütün ortaya çıkışında İsrail'in bu işgalleri etkili olmuştur (Robinson, 2022). Hizbullah tarih sahnesine çıkmadan önce Lübnanlı Şii'ler EMEL Hareketi çatısı altında radikalleşmişti. Şii bir oryantasyona sahip olan EMEL Hareketi Suriye'yle yakın bağları olan bir teşekküldü. EMEL Hareketi içindeki fikir ayrılıkları yüzünden bazı üyeler; zamanla bu hareketten ayrılmış, İran'la yakın temas içinde olmuş, daha sonraki süreçte ise Hizbullah'ı kurmuşlardır (Dalgıç, 2014: 351).

Görüldüğü üzere Hizbullah, Lübnanlı Şiiilerin maruz kalmış oldukları ekonomik ve siyasi dışlanmışlık durumundan ve bölgesel birtakım gelişmelerin etkisiyle 70'li yılların sonunda Şii bir siyasi ve sosyal hareket olarak tarih sahnesine çıkmıştır.

Hizbullah'ın kuruluşu Ortadoğu'daki diğer İslamcı hareketlerden farklı olmuştur. Hizbullah'ın dışında Ortadoğu'da varlık gösteren diğer İslamcı hareketler faaliyet gösterdikleri ülkelerde otoriter rejimler karşısında konumlanırken, Hizbullah uzun yıllardır kendi içinde çatışma yaşamış, mezhebi temsil üzerine kurulan bir sistemde ortaya çıkmıştır. Hizbullah, 1979 yılında İran'da gerçekleşen İslam Devrimi'nden etkilenmiş, Lübnan'da İran'dakine benzer bir devrimi gerçekleştirmeyi amaçlamıştır (Elhan, 2009: 7).

Hizbullah kendi ideolojisini ve siyasi amaçlarını 1985 yılındaki manifestosu "Açık Mektup" yayınlanana kadar Lübnan toplumuna açıklamamıştır (Matar & Khatip, 2014: 3). Şii bir direniş örgütü olarak Hizbullah; İsrail'i Lübnan topraklarından çıkarma ve İsrail'i ortadan kaldırma sözü vermiş, devrimle birlikte İran'ın devrim ideolojisine ve velayet-i fakih inancına bağlılık yemini etmiştir (Yetim, 2020: 92). Muhafazakâr, anti-empyrist ve militan bir hüviyette olan Hizbullah görünürlük bakımından özelde Lübnan'da, genelde Arap dünyasında ön planda değildi. Hizbullah'ın Genel Sekreteri Hasan Nasrallah'ın 2009 yılında yayınladığı siyasi belgeye kadar "Açık Mektup", Hizbullah'ı tanımlayan ideolojik bir belge olma özelliğini sürdürmüştü. İran İslam Devrimi'nin lideri Humeyni'nin ideolojisine sadık kalan Hizbullah, bahsi geçen manifestosunda ABD'yi ve SSCB'yi İslam'ın başlıca düşmanları olarak görmüş, İsrail'in yok edilmesine yönelik çağrıda bulunmuştur (Yetim, 2020: 92).

Siyasi hedefler ve stratejiler açısından Hizbullah ile EMEL arasındaki farklılıklar Lübnan İç Savaşı'nın sona ermesi sırasında giderek yoğunlaşmış, bu durum iki grup arasında zaman zaman çatışmalara sebebiyet vermiştir. Her iki grup da Lübnan'daki Şii topluluğu üzerindeki liderlik etme yönündeki rekabetlerini sürdürmüştür. Lübnan İç Savaşı'nı sonlandıran Taif Anlaşması'yla (Kor, 2009: 64) birlikte Lübnan'daki tüm taraflar silahsızlandırılıp dağıtılmış, buna karşılık Hizbullah İsrail'in Lübnan topraklarındaki işgaline karşı silahlarını

bırakmamış, kendisini “İslami direniş gücü” olarak tanımlamıştır. Hizbullah zamanla İsrail işgaline karşı direnen bir güç olarak benimsediğı söylem ve ortaya koyduğu eylemlerle, Lübnan iç siyasetinin merkezinde yer almıştır (Addis & Blanchard, 2011: 11).

90’lı yıllarda Hizbullah; İsrail Savunma Kuvvetleri’ne ve Güney Lübnan Ordusu’na (SLA) karşı askeri kampanyasına devam etmiş, İsrail’in 1993 ve 1996 yılındaki geniş çaplı askeri operasyonlarına rağmen Hizbullah yok edilememiştir. Hizbullah, İsrail’in 2000 yılında Güney Lübnan’dan çekilmesinin baş aktörü olmuştur. Lübnan-Suriye-İsrail sınır bölgelerine yakın olan Şeba Çiftlikleri İsrail’in Lübnan topraklarından çekilmesinden yana bir anlaşmazlık olarak devam etmiş, Hizbullah İsrail’e karşı olan silahlı direnişini meşrulaştırmak için İsrail’in Şeba Çiftlikleri ve diğer bölgelerde devam eden işgalini gerekçe olarak göstermiştir. İsrail’e karşı direnen ve “zaferler” elde eden Hizbullah’ın zamanla popülaritesi artmış, Lübnan Şiileri nezdindeki konumu güçlenmiştir. Hizbullah’ın popülaritesinin artmasında sırasıyla, İsrail’e karşı yürüttüğü mücadele, Lübnanlı karakteri, Şiilerin savunuculuğunu üstlenme, geniş sosyal hizmet ağına sahip olması etkili olmuştur (Addis & Blanchard, 2011: 8-9). Özellikle Hizbullah’ın Arapların öfke duyduğu İsrail’e karşı savaşıması Hizbullah’ın bölgedeki şöhretini arttırmıştır.

Lübnan’a uzun yıllar egemen olan Suriye’nin 2005 yılında Lübnan’dan çekilmesiyle birlikte Lübnan iç siyasetinde Suriye yanlısı “8 Mart Bloku” ile Suriye Karşısı “14 Mart Bloku” adıyla siyasi ittifaklar oluşmuştur. Hariri suikastının ardından Suriye’nin Lübnan’dan çekilmesine yönelik geniş çaplı protestolar “14 Mart Bloku” etrafında toplanmıştı. Lübnan’daki Sünni, Marunî ve diğer kesimler 1976’dan beri Lübnan topraklarında bulunan Suriye ordusunun çekilmesini, Hariri suikastının hukuki yollarla araştırılmasını talep etmişlerdi. Suriye’nin Lübnan’ı terk etmesini İran fırsata çevirmiş, Hizbullah’la olan ideolojik ve siyasi ilişkilerini güçlendirmişti. Lübnan’da artan İran etkisi ve Hizbullah’ın güçlenmesi, Sünniler ve Hizbullah’la ilişkileri iyi olmayan Lübnan’daki diğer dini toplulukların nezdinde bir rahatsızlık uyandırmıştı (Koç, 2020: 177).

Suriye karşıtı “14 Mart Bloku”nun iktidarda olduğu 4 yıl süre zarfında iki blok arasında gerginlikler yaşanmıştır. Sünnilerin Lübnan siyasetinde güçlenmesiyle birlikte Şiiler, kendilerini geri planda hissetmiş, bakanlarını hükümetten çekmiştir. Hizbullah’ın aleyhine kararların çıkması, Hizbullah’ın şehirlerde tepkisini göstermesine, Hizbullah’ın Beyrut’un Sünni bölgelerini ele geçirip burada silahlı hâkimiyet kurmasına neden olmuştur. Bu durum karşısında Arap Birliği’nin, Suudi Arabistan’ın ve Suriye’nin desteğiyle taraflar Doha’da toplanmış, birtakım kararlar almışlardır (Tafloğlu, 2016: 40). Doha Anlaşması’na (2008) göre Hizbullah’ın hükümetteki bakan sayısı 10’dan 11’e çıkartılmıştır. Ülke içindeki anlaşmazlıkların haricinde Hizbullah’ın silah kullanması serbest bırakılmış, Hizbullah’a önemli kararları veto etme hakkı verilmiştir. Bunun yanında antlaşmaya göre hükümet çoğunlukta olsa da Lübnan’daki diğer etnik unsurların görüşleri alınmadan kararlar alınmayacaktı. Bu durum, Hizbullah’ın Lübnan’da güçlenmesini beraberinde getirmiştir (Elik, 2016: 52).

Hizbullah; kuruluşundan günümüze kadar Lübnan’da etkin olmaya çalışmakta, Lübnan siyasetinde demokratik seçimle iş başına gelen bir parti bloku olarak yer almaya devam etmektedir. Hizbullah; Lübnan’da salt politikada etkin olmamakla birlikte sağlık, sosyal hizmetler, eğitim gibi alanlarda da faaliyetler yürütmüş, Lübnan toplumundaki konumunu günümüze kadar güçlendirmiştir. ABD ve İsrail, zamanla güçlenen Hizbullah’ı silahsızlandırmak, yok etmek için yoğun bir çaba sarf etmiş, ancak bu durum Hizbullah’ın daha da güçlenmesini sağlamıştır (Baş, 2021: 75).

3. HIZBULLAH’IN ÖRGÜTSEL VE İDEOLOJİK DÖNÜŞÜMÜ

İç Savaş’ta (1975-90) Lübnan ordusu, İsrail’in Lübnan’ın güneyinde 18 yıl (1982-2000) süren işgale karşı hiçbir zaman ön planda olmamış, işgale karşı Hizbullah savaşçıları Lübnan ulusunu tek başına temsil etmiştir. Bu durum beraberinde Hizbullah’ın 1989 yılında iç savaşı sonlandıran Taif Antlaşması’nın tüm tarafların silahsızlandırılmasını içeren maddesinden muaf olmasını, Hizbullah’ın İsrail’e karşı

direnişini sürdürebilmek için silahlarını korumasını getirmiştir (Lazer, 2022: 221). Lübnan İç Savaşı'nın(1975-1989) sona ermesinin ardından Hizbullah; 90'lı yılların başında Lübnan'daki çoğulcu yapının tesiriyle yukarda bahsi geçen "Açık Mektup"taki hedeflerinden vazgeçmiş, "Lübnanlı" bir aktör olma yönünde bir dönüşüm sürecine girmiş, akabinde Lübnan'daki siyasal sürece katılma kararı almıştır. Bu doğrultuda Hizbullah; stratejisinde bir değişikliğe giderek mevcut siyasal ortama entegre olma yönünde kimliğini yeniden tanımlama uğraşı içinde olmuştur. İran İslam Devrimi (1979) sonrası İran'ın devrimci ideolojisine sadık kalan Hizbullah, İslam Devrimi'nin lideri Humeyni'nin onayını alarak 1992 yılındaki Lübnan'da gerçekleşen parlamento seçimlerine katılmıştır. 1995 yılında Hizbullah Hamaney'i dini rehber olarak görmüş, Hamaney ise 2000 yılında Hizbullah'ın Genel Sekreteri Hasan Nasrallah'ı kendisinin Lübnan'daki temsilcisi olarak tanımlamıştır (Elhan, 2009: 8).

İran İslam Devrimi'nden ilham alan Hizbullah'ın en büyük amacı, Lübnan'da "İslami bir devlet kurmak" olmuştur. Zamanla bu vizyonundan vazgeçen Hizbullah'ın "Lübnanlılaşma"ya yönelik geçirmiş olduğu dönüşümünü Hizbullah'ın yayınladığı belgelerde görebiliriz. 2009 yılında yayınladığı bildiriye Hizbullah, "Lübnanlı söylemi"ni benimsemiş, "Açık Mektup"taki vizyonunu terk etmiştir. Önceleri söz konusu belgede yer alan Lübnan'da "İslami bir devlet kurma" düşüncesi daha baskın iken zamanla bu düşünce ılımlı bir zemine kaymış, Lübnan "vatan" olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında Hizbullah kendisini hem İslami bir örgüt hem de ulusal düzeyde Lübnan'da milliyetçi bir parti olarak öne çıkarmıştır. Dönüşüm sürecinde Hizbullah, Lübnan'daki diğer mezhep gruplarıyla yakın ilişkiler kurmuş ve diyaloga yönelik bir tutum sergilemiştir. Bu bağlamda Hizbullah; 90'lı yılların sonunda Lübnan toplumunda baskın bir grup olan Maruniler ve Hristiyan nüfusla yakın temas içinde olmuş, kendi örgüt kimliğinde düzenlemelere giderek dini sembollerini azaltmıştır (Elhan, 2009: 8-9). Hizbullah'ın siyasallaşması, Lübnan'daki diğer topluluklarla yakınlaşmasına ve beraberinde Lübnan'daki sorumluluklarını arttırmasına neden olmuştur. Yaşanan gelişmelerle Hizbullah; tamamen İran güdümünde askeri bir örgüt olma, mezhepçi, salt bir dini grubun sözcüsü olma algısını

kırma uğraşı içinde olmuş, bu durum Hizbullah'ı pek çok açıdan otonom bir aktör kılmıştır. (Akgül, 2020).

Hizbullah bölgedeki direnişini İsrail'in Lübnan topraklarını işgal etmesine, ABD'nin bölgesel müdahalesine karşı meşrulaştırmıştır (Addis & Blanchard, 2011: 11). Hizbullah'ın ABD ve İsrail'e karşı yürüttüğü mücadele bu idealin parçasıydı. Hizbullah'ın İslami kimliğinin değişmesine koşut olarak bu mefkûresi Lübnan'daki çoğulcu yapı ve siyasi dengelerden dolayı gerçekleşmemiştir. Hizbullah manifestosunda yer alan "İslami" vurgu doğrultusunda Allah'ın kanunlarını Lübnan'a getirmek yönünde bir amaç gütmüş, birçok etnik ve dini kimliğin yaşadığı Lübnan'da halkın çoğunluğunun Allah'ın kanunlarını benimseyeceğine inanmıştır. Hizbullah'ın yönetici kadroları İslami idarenin Lübnan'da üstün olmasını, İsrail ve ABD'ye karşı kazanılacak "zaferden" daha önemli görmüştü (Rogan, 2017: 488). Lübnan iç siyaseti ve global düzeyde Lübnanlı kimliğini öne çıkarmakla beraber İslam ve Şiilik, Hizbullah'ın iç işleyişinin temel esasları olmaya devam etmiştir. Zira Hizbullah'ın hem kitlesel hem de militan düzeyindeki cihat ve mücadele ruhu dini motivasyondan beslenmeye devam etmektedir.

4. İRAN İSLAM DEVRİMİ (1979) SONRASI İRAN-HİZBULLAH İLİŞKİLERİ

İran-Lübnan ilişkilerinin tarihi Safeviler dönemine (1501-1736) kadar dayanmaktadır (Çelenk, 2013). Lübnan Şiilerinin yoğun olarak yaşadığı Cebel-i Âmil bölgesi eski dönemlerden beri Şiiliğin kalesi olarak bilinen birkaç yerden biriydi. Safevilerden önce İran coğrafyası Sünni bir coğrafyaydı. Safeviler; devlet kurduktan sonra Şiiliği devletin resmi mezhebi yapmış ve Şiiliği İran coğrafyasında hâkim hale getirmek için yoğun Şiilik faaliyetlerinde bulunmuşlardı. O dönem Cebel-i Âmil menşeli Şii âlimler Safevi şahlarının davetine icabet ederek İran'a gelmiş, halkı Şiileştirmek için çalışmışlardı. Bundan dolayı İran'ın Şiileştirilmesinde Lübnan Şii uleması oldukça etkili olmuştur (Büyükkara, 2014: 476). Tarihten günümüze kadar Şiiler Lübnan'da önemli unsurlardan biri olmuşlardır. 1960 yılında İran'dan Lübnan'a geçen Musa Sadr; Lübnanlı Şiilerin sosyal, ekonomik ve siyasi durumlarını düzeltmek için bir

seferberlik başlatmış, onun Lübnan'da hayata geçirmiş olduğu eğitim faaliyetleriyle Lübnanlı Şiiler; daha bilinçli ve örgütlü bir topluluk haline gelmiştir (Abbas, 2020 :419).

1979 yılında gerçekleşen devrimle İran'da İslami bir rejim kurulmuştur. İran'ın sınırları ötesindeki Şiiler buldukları ülkelerde dışlanmış ve yönetimden uzak bir konumda olmuşlardı. Devrimle birlikte İran dışındaki Şiiler buldukları ülkelerdeki yönetimden uzak tutulduklarından dolayı İran'ın desteğine gereksinim duymuşlardı (Şahin, 2006: 41). Yeni İslami rejim, din/mezhep eksenli bir dış politika doğrultusunda İran sınırlarının ötesinde kendi nüfuzunu yaymayı istemiş, bu doğrultuda din/mezhep bir yumuşak güç unsuru olarak araçsallaştırılmıştır. Devrimden sonra İran, kendi sınırlarının ötesindeki Şiî nüfusla etkileşim kurmak yönünde bir çaba içinde olmuş, Lübnan Şiileri bu etkileşimin en önemli örneğini oluşturmuştur. Sünni ve Marunî topluluğa nazaran Lübnan'da tarih boyunca dışlanmış bir topluluk konumunda olan Lübnan Şiileri, devrimden cesaret alarak Lübnan'da görünürlüklerini arttırmışlardır (Abbas, 2020).

İran İslam Devrimi öncesi İran ile Lübnan Şiileri arasında var olan ilişkiler, devrim sonrasında daha kurumsal bir veçhete bürünmüştür. Humeyni önderliğinde gerçekleşen devrimin iki ideolojik ilkesi vardı. Bunlardan ilki anti-empyralist duruş, ikincisi ise bölgede İslamcı hareketlerin desteklenmesi, İsrail işgaline karşı İslami direnişi gerçekleştirecek örgütlerin güçlendirilmesi ve İslamcı rejimlerin kurulmasını da ihtiva eden devrimin ihracı politikası olmuştur. İran bu vizyon doğrultusunda 1982 yılında Lübnan topraklarını işgal eden İsrail'e karşı Hizbullah savaşçılarını eğitmek için Devrim Muhafızları Ordusu'na mensup 1500 askeri Lübnan'a göndermiştir. Bunun yanında, Lübnan'da İslami bir şuranın kurulmasını da desteklemiştir (Elhan, 2019: 10).

Lübnan'da çalışmalarını sürdüren İslami oluşumlar İslam Devrimi'ni büyük bir coşku ve umutla karşılamışlardı. O yıllarda bu gruplar arasında İran'da gerçekleşen devrimin bütün bölgeye yayılması ve bölgede İslami rejimlerin kurulması fikri hasıl olmuştu. Hizbullah kendi hedefleri ve stratejileri doğrultusunda İran'la yakınlaşmak gerektiğini düşünmüştü. İran, Lübnan'a destek çıkmayı, Lübnan halkının ihtiyaclarını

karşılamaı bir sorumluluk olarak telakki etmiş, bu doğrultuda Lübnan halkının sorunlarının çözümü konusunda katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Başka bir zaviyeden bakıldığında Hizbullah, Lübnan topraklarını İsrail işgaline karşı korumak için İran'la olan ilişkilerini güçlü tutmayı güvenli ve zorunlu bir adım olarak görmüştür. Zamanla İran ile Hizbullah arasındaki ilişki, “değerler” ve “çıkarlar” ekseninde güçlenmişti. Bu ilişkinin arka planında birtakım faktörler yatmaktaydı. İslam Devrimi'nin lideri Humeyni'ye olan bağlılık, İran-Hizbullah ilişkilerini güçlendiren en önemli faktör olmuştur. Bunun yanında İran'ın ABD gibi küresel güçlerin hegemonyasını reddetmesi ve İsrail karşıtlığı politikası yakınlaşmayı doğuran bir başka faktör olmuştur (Baş, 2021: 112-113). Devrimle birlikte İran'da kurulan İslami rejim ile Hizbullah arasındaki ilişkiler eş zamanlı şekilde artmış, Hizbullah zamanla İran'ın yardımcılarıyla Lübnan'da mensubu olduğu sosyal tabanın günlük ihtiyaçlarını karşılamının yanında askeri kuruluşlar oluşturmuştur. Hizbullah'ın İslami kimliği zamanla dönüşmüş, kendi ideolojisini Lübnan'daki gerçeklere adapte etmiş, ABD ve İsrail karşıtlığını sürdürmüştür. Bu yakınlaşmanın yanında İran, askeri açıdan Hizbullah'a destek vermiş, bu sayede Hizbullah'ın silahlı kanadının askeri yeteneği güçlenmiştir. İran; Devrim Muhafızları Ordusu'na mensup askerlerini Lübnan'a göndermiş, Bekaa Vadisi'nde Hizbullah savaşçılarına eğitim vermiş, Hizbullah'a füze ve askeri ekipman desteğinde bulunmuştur (Akgül, 2020: 9-10).

İran-Hizbullah ilişkilerini belirleyen bir başka faktör adaletsizliğe karşı isyan ve direniş olmuştur. Hizbullah; Şiilerin tarih boyunca maruz kaldıkları trajik hadiseleri referans olarak göstermiş, “Kerbela” ve “Aşura” söylemleriyle Hizbullah savaşçılarının motivasyonunu arttırmıştır. Önceki dönem İran Cumhurbaşkanı Ruhani; Hizbullah ile İran'ın ortak bir Şii geçmişe sahip olduğunu, Hizbullah'ın İsrail'e karşı direnişinin temelini ise “Aşura” olarak görmüştür. Bunun yanında İran'ın Kudüs'ü İsrail işgalinden kurtarma söylemi Lübnanlı Şiiler nazarında rağbet görmüştür. İran'ın Filistin meselesine sahip çıkmasında Arapların bu meseleye kayıtsız kalmaları etkili olmuştur. İran'ın Filistin meselesine liderlik etmesini Arap ülkeleri bir tehdit olarak algılamış olsa da İran Lübnan Şiileriyle

birlikte Kudüs'ün İsrail işgalinden kurtarılması iddiasından vazgeçmemiştir (Elhan, 2019: 12).

Devrimden önce ABD'nin Ortadoğu'da sadık müttefiklerinden biri olan İran; 1979 yılında gerçekleşen İslam Devrimi'yle ABD'yi "büyük şeytan", İsrail'i "küçük şeytan" olarak görmüş, dış politikasını ABD ve İsrail karşıtlığı üzerine bina etmiştir. Bu doğrultuda İran, 1982 yılında İsrail'e karşı direniş gösteren Hizbullah'ı ve İsrail'e karşı savaşıyan Filistin direniş örgütlerinden olan Hamas ve İslami Cihad'ı desteklemiştir. 11 Eylül saldırılarından sonra ABD İran'ı "şer ülke" olarak tanımlamış ve terörü desteklemekle suçlamıştır. ABD'nin bu politikası, bölgede ABD ve İsrail karşıtı İslami hareketlerin ve bu hareketlerin destekleyicisi pozisyonunda olan İran'ın tepkisini çekmiştir. Bu tepkinin sonucu olarak İran, Suriye, Hizbullah ve çeşitli örgütlerin yer aldığı "Direniş Cephesi" oluşmuştur. İran'ın liderlik ettiği "Direniş Cephesi" devrim sonrası İran'ın en büyük kazanımlarından biri olmuştur. Direniş ekseninin varlığı İran açısından hayati olmuş, İran her açıdan direniş cephesinin bileşenlerini desteklemiştir. Örneğin; Hizbullah'a olan desteğinde Suriye önemli bir koridor olmuştur. İran'ın Hizbullah'a yönelik lojistik ve askeri desteği Suriye üzerinden gerçekleşmektedir (Elhan, 2019: 12-13). İran için Suriye'nin önemi, Suriye'deki halk ayaklanmalarından sonra bir kez daha ortaya çıkmıştır. 2011 yılında Suriye'de ortaya çıkan ayaklanmalar sonrasında İran'ın Suriye rejiminin yanında yer alması, Hizbullah'ı vekil gücü olarak Suriye'deki iç savaşa dahil etmesi İran açısından direniş ekseninin önemini ortaya koymuştur.

Ortadoğu'da Şii nüfusu ihtiva eden ülkelerde İran'ın dahil olduğu çatışmalar, Hizbullah'ın bölgesel bir aktör olmasının yolunu açmış, Hizbullah'ın Suriye'deki, Yemen'deki, Irak'taki askeri yardımları, Hizbullah'ı İran'ın bölgesel emellerine hizmet eden müttefik güçler içerisinde en üst noktaya taşımıştır. İran ile Suudi Arabistan'ın müttefikleri arasında son yıllarda yoğunlaşan çatışmalar, Hizbullah'ın yeni ve bölgesel roller üstlenmesini beraberinde getirmiştir (Blanford, 2017: 13).

5. 2000'Lİ YILLAR HİZBULLAH'IN ARTAN POPÜLARİTESİ

Hizbullah'ın Arap dünyasındaki algısı ve popülaritesi, İran İslam Devrimi sonrası Hizbullah'ın İran'la yoğun ilişkileri göz önünde bulundurulursa 2000'li yıllardan önce olumlu değildi. İran İslam Devrimi Ortadoğu'da etkisini yoğun bir şekilde hissettirmiş, Ortadoğu'da Şii radikalizmin zamanla daha fazla görünürlük kazanmasını beraberinde getirmiştir. İran'ın Şiiliği merkeze alan revizyonist dış politikası; Ortadoğu siyasetinde kutuplaşmaları beraberinde getirmiş, Sünni Arap devletler İran'ın Şii yayılmacı politikasından derin bir endişe duymuşlardır. İran devrimin ruhuna ve devrimci ideolojine sadık kalarak "Batı" ve "İsrail" karşıtı bir politika izlemiş, direniş ekseninin bileşenleriyle olan ilişkisini daha da kurumsallaştırmış, bu bağlamda Hizbullah'ı askeri, siyasi ve ekonomik açıdan desteklemiştir. Azımsanmayacak bir Şii demografiyi barındıran statükocu Sünni Arap ülkeler İran'ın devrimci söyleminden, Hizbullah'la olan yoğun ilişkisinden rahatsız olmuş, İran'ın kendi ülkelerindeki Şii nüfus üzerindeki etkisini kendi rejimlerinin güvenliği açısından tehlikeli görmüşlerdi. Nitekim 2004 yılında Ürdün Kralı Abdullah'ın "Şii Hilali"nden bahsetmesi bu kaygının dışavurumuydu. 2000'li yıllara kadar Hizbullah'ın Arap dünyasındaki izlenimi bu şekildeydi.

2000 yılında İsrail işgalinin sona ermesiyle Güney Lübnan'ın kurtuluşu Hizbullah'ın tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. 1948 yılından beri Arap topraklarında işgalci güç olan İsrail ilk kez bir Arap paramiliter grup tarafından Arap topraklarından çekilmeye zorlanmıştı. Bu olay, Hizbullah'ın 90'lı yılların başından itibaren ulaşmayı amaçladığı ulusal bir Lübnan partisi olma izlenimini sürdürmesine yardımcı olmuştu. Güney Lübnan'ın kurtuluşu Hizbullah'ın resmi yayın organı al-Manar'ın lansmanı ile aynı yıl gerçekleşmişti. Bu durum, Hizbullah'ın iletilerini Arap dünyasına doğrudan aktarmasını, Nasrallah'ın bir Arap kahramanı olarak tanıtılmasını beraberinde getirmiş, aynı zamanda Hizbullah'ın Ortadoğu'da dikkate alınması gereken bir güç olduğunu gösteren en büyük gelişme olmuştur (Khatip, 2014: 73). Nasrallah 2000 yılında Bint Jbeil Zafer Bayramı'nda yapmış

olduğu konuşmasında mazlum Filistin halkına ve Lübnan'a olan bağlılıklarına, direniş kùltürüne, zaferin kazanmasında İran'ın dini lideri Hamaney'e ve büyük Arap lideri Hafız Esad'ın katkılarına vurgu yapmıştır (AlahedNews, 2011). Nasrallah bu şekilde Hizbullah'ı Arap ve Lübnan kimliğinin bir özü olarak sunmuş, Şiilerin dışındaki Lübnanlılara, diğer bir deyişle Arapların geneline hitap etmişti (Khatip, 2014: 73). Lübnan halkı ve Lübnan'daki Şiiler bu durumu Hizbullah'ın bir başarısı olarak görmüşlerdi. Arap dünyasında da Hizbullah'ın bu başarısı hayranlık uyandırmıştı. Örneğin; Suudi Arabistan Prensi Emir Abdullah Bin Abdùlaziz, Lübnan ziyaretinde Hizbullah'ın İsrail'e karşı direnişini övmüştür (Kahraman, 2019: 134).

12 Temmuz 2006 tarihinde Hizbullah üç İsrail askerini öldürmesi ve iki askeri de kaçırmaması sonucunda İsrail Güney Lübnan'ı işgal etmiş, bu işgal 33 gün sürmüştü. İsrail işgal esnasında Hizbullah'ı ortadan kaldırmayı hedeflemiş ve buna yönelik Hizbullah'ın irtibat noktalarını bombalamıştır. İsrail 33 gün süren savaşın sonunda Lübnan'dan çekildiğinde Lübnan, özellikle Şiilerin yaşadığı bölgeler büyük bir yıkıma uğramış, bununla birlikte bu savaş, Arap dünyasında büyük bir yankı uyandırmıştı. Çünkü bu savaş, Arapların İsrail'e karşı kazandığı ilk savaş olarak tarihe geçmişti. Bu zaferle Hizbullah, bölgede İsrail'e karşı direnebilecek tek silahlı aktör olarak görülmüştü (Kahraman, 2019: 134).

Hizbullah'ın politik amaçlarının zamanla genişlemesine bağlı olarak hedef kitlesi de genişlemiştir. 2000 yılından itibaren Hizbullah uydu kanalı al-Manar üzerinden Arap dünyasına seslenmiş olsa da Hizbullah'ın imajı bir grubun çıkarlarını savunan bir oluşum olarak algılanmıştı. Her ne kadar Lübnan siyasetinin bir parçası olsa da Hizbullah'ın Arap kamuoyundaki çekiciliği İsrail'e karşı direnmesi ve Filistin davasına sahip çıkmasından kaynaklanmıştı. 2006 savaşıyla Hizbullah kendisini bir kez daha Lübnan'ı İsrail saldırılarından koruyan bir "kurtarıcı" olarak sunmuştu. Savaşın 24 saat pan-Arap uydu kanallarında yayınlanması Hizbullah'ın izleyici kitlesini genişletmiş, Hizbullah'ın imajının güçlenmesini sağlamıştı. Nasrallah'ın pan-Arap lider Cemal Abdùl Nasır imajı geçmişe nazaran geniş ölçekte kabul görülmüş, Hizbullah İsrail karşısında direniş gösteren, Arap ülkeleri arasında İsrail'i

yenmeyi başaran tek Arap aktör olarak algılanmıştı (Khatip, 2014: 83). Bu “zaferle”, Hizbullah’ın mezhepler üstü popülaritesi artmış, Lübnan sınırlarının dışında hemen hemen bütün Arap devletlerinin nazarında Hizbullah’ın toplumsal kabulü olumlu seyretmiştir (Özdemirci, 2016: 84). Hizbullah’ın karizmatik lideri Nasrallah bu savaşı “ilahi zafer” olarak tanımlamış, böylece Hizbullah’ın Lübnan sınırlarının ötesinde bir “Arap Ulusal Gücü” olarak imajı güçlenmiştir (Matar, 2014: 4).

2006 “zaferinden” sonra Hizbullah’ın Arap dünyasındaki ünü o kadar yayılmıştı ki ünlü Arap şairleri “zaferden” övgüyle bahsetmiş, Hizbullah’a methiyeler düzmüşlerdi. Bu şairler arasında Filistinli Mahmut Derviş ve Adonis vardı. Özellikle Adonis Hizbullah’ın direnişine hayran kalmış ve şunları yazmıştı:

“Hizbullah’ın İsrail’e ve Güney’deki askerlerine, Filistin sınırlarında yaptıklarını gördüğümde, bir karşılaştırma eğilimi hissediyorum. Zavallı insanlar, ilkel silahlarla donanmış ve muazzam bir inanca sahipler, ancak kendi kaderlerine karar vermek için hayatlarını ellerinde tutmuşlar. Hizbullah’ın yaptıklarını İsrail askerleriyle karşılaştırırsak, bunun İsrail’i kırk yıldır Arap ordularının toplamından daha fazla etkilediğini görürüz. Neden? Çünkü insanlar kendi kaderlerine sahip çıksalar, hepsi karar alma ve sorumluluk içinde olsalar o zaman yenilmezler.”(Alshaer, 2014: 131).

İsrail’in 2000 yılında Lübnan’dan çekilmesi ve Hizbullah’ın 2006’da İsrail’e karşı savaşı Hizbullah’ın gücünü göstermiştir. Hizbullah’ın İsrail karşındaki direnişi, Hizbullah’ın Lübnan siyasetindeki konumunu güçlendirmesi açısından önemli bir dönüm noktasını teşkil etmişti. Hizbullah; İsrail’e karşı savaşını Lübnan’ın savunması ve direniş söylemiyle meşrulaştırmış, bu doğrultuda sosyal tabanını güçlendirmiştir. Hizbullah bu gücünü Suriye’deki iç savaşta diğer Araplara karşı kullanacaktı. Hizbullah’ın Suriye iç savaşına dahil olması, devlet içinde devlet gibi hareket etmesi, Lübnan’daki resmi otoritelerin Hizbullah’a yönelik bakışını değiştirecekti. Her ne kadar Hizbullah’ın bu konumu, Lübnan’daki Şii tabanında bir karşılık bulmuş olsa da diğer mezhep grupları nezdinde ve Arap coğrafyasında

Hizbullah'ın söylemlerini ve eylemlerini meşrulaştırması zor görünecekti (Tinas, 2022: 143).

6. HİZBULLAH'IN SURİYE İÇ SAVAŞINA DAHİL OLMASI

Hizbullah, 2010 yılında Tunus'ta ortaya çıkıp dalga dalga yayılan halk ayaklanmalarını memnuniyetle karşılamıştı. Hizbullah bu ayaklanmaları gençlerin “özgürlük” ve “haysiyet” arayışları olarak görmüş, bunları öven bildiriler yayınlamıştı (Alagha, 2015: 45). Hizbullah Arap Baharı'nı 1979 yılında İran'da gerçekleşen İslam Devrimi'nin bir uzantısı olarak göstermeye çalışmıştı (Khatip, 2014: 115). Ayaklanmalar Suriye'ye sıçrayınca Hizbullah'ın ayaklanmalara yönelik algısı değişmiş, Suriye rejimine karşı ayaklanan isyancıları terörist olarak görmüştü. Hizbullah'ın gözünde Sünni itikata sahip olan isyancıların en büyük amacı; Esed rejimini devirmek, İran'ın Suriye'deki varlığını tamamen ortadan kaldırmaktı. Böyle bir senaryo, İran'la Hizbullah arasındaki bağın kopması anlamına gelmekteydi. Bundan dolayı İran, Suriye'deki rejimin varlığını kendi çıkarları ve bekası için hayati olarak görmekteydi. Hizbullah ayaklanmaların ilk evresinde muhaliflerden ılımlı davranmalarını istemiş, reform taleplerinin yerine getirilmesi için rejime fırsat tanınması gerektiğini ifade etmişti. Nasrallah'ın 25 Mayıs 2011 tarihinde yaptığı bir konuşmada Suriye'deki rejimin reform çabası içinde olduğunu, rejimin devrilmesinin ABD'nin işine yarayacağını, başka bir konuşmasında ise Hizbullah'ın kuruluşuna denk gelen en zor yıllarında, İsrail işgali karşısında onların desteklerinin olduğunu ifade etmiştir (Kahraman, 2019: 157). Hizbullah bu şekilde Suriye rejimine güçlü desteğini ifade ederek Suriye rejiminin yanında yer almıştır. Bunun yanında Hizbullah Bahreyn'de nüfusun çoğunluğunu oluşturan Şii mezhepdaşlarına destek çıkmıştı. Hizbullah'ın bu tutumu, beraberinde kendisine yönelik eleştirileri getirmiş, Hizbullah bu eleştiriler karşısında savunmada kalmış, kendi politikalarını meşrulaştırma yoluna gitmişti. Hizbullah; Suriye ve İran'a yönelik çok ekstrem bir tehlike olmadıkça her iki rejime yönelik askeri saldırılara müdahale etmeyeceğini belirtmiş, ayrıca bununla beraber Nasrallah, gerektiğinde Suriye'deki savaşa müdahil olacaklarının altını çizmiştir (Alagha, 2015: 45).

Hizbullah her ne kadar Suriye'deki iç savaşa resmi olarak 2013 yılından itibaren dahil olsa da örgütün Suriye'deki varlığını 2011 yılına kadar götürmek mümkündür. Ayaklanmaların zuhur ettiği tarihten itibaren Hizbullah Suriye rejimine destek çıkmış, ilk kayıplarını bu süre zarfında vermiştir (Kazdal, 2018). Hizbullah resmi olarak Suriye'deki iç savaşa dahil oluşunu Hasan Nasrallah'ın Hameney'i ziyaretinden sonra yaptığı açıklamayla duyurmuştur. Nasrallah; Suriye rejimine destek çıkacaklarını, Şiilerin varlığının tehlikede olduğunu, Suriye'nin ABD'nin, İsrail'in ve muhalif güçlerin eline düşmesine izin vermeyeceklerini ifade etmiştir. Nasrallah ayrıca; Suriye'nin kendilerinin gerçek dostu olduğunu, ABD ve İsrail'in Arap halklarının direnişinden kaygılandıklarını, bu direnişin önemli halkalarından biri olarak Suriye'nin hedefte olduğunu, halk ayaklanmalarının olduğu ülkelerin ekseriyetinde halkın kendi rejimlerini desteklememesine rağmen Suriye halkının Esad rejimini desteklediğini, muhaliflerin faaliyetlerinden dolayı Lübnan sınırlarının güvende olmadığını, bu nedenle de Suriye'deki iç savaşa dahil olmalarını bir zorunluluk olarak gördüklerini belirtmiştir (Guardian, 2013).

Hizbullah Suriye'ye müdahalesini iki bakış açısıyla meşrulaştırmıştı. İlki Nasrallah'ın iç savaşın İsrail'in çıkarları için ABD'nin bir oyunu olduğu görüşüydü. İkinci bakış açısı, Esad rejimin İsrail'e karşı direnişin bel kemiği olduğuna, rejimin düşmesi durumunda İsrail karşıtı cephenin zayıflayacağı, bu durumun Filistin davasının kaybına neden olacağı şeklindeydi (Blanford, 2017: 8).

Hizbullah'ın Suriye'deki iç savaşa dahil olmasına sebep olan faktörlerden biri de Suriye topraklarında ortaya çıkan tekkirici fundamentalist radikal örgütlerin varlığı olmuştur. Hizbullah bu tekkirici grupları İslam'ın ve ümmetin en büyük düşmanları olarak görmüş, Suriye rejiminin bu düşmanlara karşı desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Benzer şekilde Hizbullah ABD, İsrail ve tekkirici gruplar arasında bir işbirliği olduğunu savunmuştu (Baczko, 2018: 182-183).

Suriye'de Şii türbelerinin güvenliği Hizbullah'ın Suriye'deki iç savaşa dahil olmasına sebep olan unsurlardan biri olmuştur. Bu gerekçe, bize Hizbullah'ın mezhepçi

tutumunu göstermiştir. İran-Hizbullah ilişkilerini belirleyen “dini bağ” faktörü göz önünde bulundurulursa, Hizbullah’ın Şii türbelerinin korunmasına yönelik diskuru, Suriye iç savaşında İran-Hizbullah ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Hizbullah Şam’da bulunan Hz. Zeynep türbesine yönelik tekfirici grupların olası bir saldırısını kırmızı çizgisi olarak görmüştü (Yetim, 2020: 122-123).

Hizbullah; kurulduğundan beri geçirmiş olduğu dönüşümlerle tamamen İran’ın güdümünde olan bir aktör olmaktan çıkmış, Lübnan’ın çıkarlarını savunan bir aktör konuma gelmişti. Nitekim Suriye iç savaşına dahil olmasında Lübnan’ın sınır güvenliğinin tehlikede olmasını bir gerekçe olarak sunmuştu (Ali, 2019: 9). Bununla beraber, Hizbullah’ın İsrail karşıtlığı üzerinden kazanmış olduğu meşruiyet, Hizbullah’ın Suriye iç savaşına dahil olmasıyla sorgulanmaya başlamıştır. Rejiminin ayakta kalması için Hizbullah; rejim güçlerine destek çıkmış, Suriye’deki sivillere karşı silah kullanmıştır. Bu durum, “Lübnanlılaşmak”ın dışında Hizbullah’ın Suriye iç savaşında endişelerini ön planda tutan bir ajandaya sahip olduğu düşüncesini güçlendirmiştir. Hizbullah’ın Suriye’deki ajandasını İran belirlemiş, Hizbullah İran’ın Suriye’deki çıkarlarını korumayı temel öncelikleri arasında görmüştür (Işıl, 2021: 46-47).

Hizbullah yukarıda belirttiğimiz faktörleri gerekçe göstererek Lübnan’la bağlantısı olan Suriye sınırları içinde yer alan Şii köylerin olduğu Kuseyr kasabasındaki çatışmalara müdahale ederek, 2013 yılından beri Suriye iç savaşına dahil olmuştur. Hizbullah; bu tarihten itibaren İran’ın desteklediği Şii milislerle birlikte Esad rejimine destek çıkmış, silahlı desteği sayesinde Suriye rejimi ayakta kalmıştır (Yetim, 2020: 123).

7. “ÜMMETÇİ” TUTUMDAN “MEZHEPÇİ” TUTUMA: HİZBULLAH’IN ÇELİŞKİLERİ

Hizbullah; 2010 yılında Tunus’ta zuhur edip, bölge ülkelerine sirayet eden halk ayaklanmalarını memnuniyetle karşılamıştı (AlahedNews, 2011). Hizbullah’ın bu tutumu, uzun yıllardır savunduğu direniş söyleminin merkezinde yer alan “zalimlere karşı ezilmiş halklardan yana olma” olan politikasının bir yansımasıydı. Hizbullah ayaklanmaları bir fırsat olarak telakki

etmişti. Hizbullah'ın Arap ayaklanmalarına yönelik mezhepçi olmayan tutumu, bölgede ona dair algıyı olumlu yönde etkilemişti. Bununla beraber, Suriye savaşının etkisi ile Hizbullah'ın giderek mezhepçi bir çizgiye kayması, bölgede örgüte yönelik algıyı yeniden olumsuz yönde etkiledi (Yetim, 2019: 379-380).

Suriye iç savaşında Hizbullah'ın uzun yıllardır savunduğu direniş söylemi sorgulanmaya başlanmıştı. Ezilenlere karşı zalimlerle savaşı temel referans olarak gören Hizbullah'ın hamisi İran'ın ve Suriye rejiminin yanında savaşa dahil olması, Hizbullah'ın yerel ve bölgesel politikalarının sorgulanmasına sebebiyet vermişti. Kuruluşundan beri ezilmiş halkların etrafında yer alan, ayırım gözetmeksizin tüm Müslümanları kucaklayan Hizbullah diskurunda tutarlı bir tutum içinde olmuştu. Şii nüfusun çoğunlukta olduğu Bahreyn'de, Yemen'de ve Suriye'de Hizbullah'ın Şiiliği ön planda tutan sembollere başvurması "ümmetçi" bir diskura sahip olan Hizbullah'a yönelik eleştirileri beraberinde getirmişti. Suriye'deki yüzbinlerce ölümden sorumlu olan Esed rejimine yönelik Hizbullah'ın askeri ve politik desteği Hizbullah'ın yerel ve bölgesel düzeydeki imajını zedelemişti. Kurulduğu tarihten itibaren Hizbullah'ın kendi ideolojisinin merkezinde yer alan "ümmetçi", ezilenlerden yana tutumu, Suriye İç Savaşı'na müdahale etmesinin gerekçelerinden biri olarak Şiiliği merkeze alan söylemleriyle mezhepsel bir yöne kaymıştı (Yetim, 2019: 380-381).

Hizbullah, Suriye rejiminin yanında yer alarak dahil olduğu Suriye'deki iç savaşta kendi varlık gerekçesini Müslümanların ortak düşmanı olarak gördüğü radikal tekfirci gruplarla savaşmak şeklinde meşrulaştırmaya çalışmıştı. Bu şekilde binlerce insanın katliamından sorumlu olan ve ekseriyeti Sünni olan ılımlı Suriye muhalefetinin reform taleplerini şiddetle bastıran Esad rejiminin izlemiş olduğu politikalara bigâne kalmış, sessizliği tercih etmişti.

Suriye'deki Şii türbelerin tekfircilerin saldırısına karşı korumak, Hizbullah'ın Suriye'deki iç savaşa dahil olmasının gerekçelerinden birini oluşturmuştu. Bu durum, Hizbullah'ın mezhepçi bir tutum benimsediğinin göstergesi olmuştur. Suriye'deki iç savaş esnasında Hizbullah "mezhepçi" tutumunu

Şiilerin sorun yaşadığı Yemen ve Bahreyn gibi ülkelerde sergilememiş, Hizbullah bu ülkedeki Şiilere yönelik desteğini “ezilenlerden yana olmak” şeklinde ümmetçi bir diskurla sunmuştu. Esad rejiminin kendisine başkaldıran Sünni muhalif gruplara yönelik katliamları ve Hizbullah’ın tüm bu olanlar karşısında suskunluğunu koruması, Hizbullah’ın mezhepsel tutumunu aşikâr bir şekilde yansıtmıştır. Hizbullah’ın Esad rejimine olan güçlü desteği, rejimin gerçekleştirdiği katliamlar karşısında sessiz kalması, Lübnan’daki Şiî kesimin önde gelen isimlerinden, bölgedeki toplumsal gruplardan eleştiriler almasına neden olmuştu (Yetim, 2019: 382-383).

Filistinli yazar Gazi Tövbe Aljazeera Türk’te yayınlanan “Maske Düştü ve Hizbullah’ın Yüzü Görüldü” başlıklı yazısında Hizbullah’ın Suriye’deki çelişkili tutumuna işaret etmiştir. Gazi Tövbe; “metodolojik çelişki” başlığı altında Suriye’deki rejimin seküler ve laik olduğunu, Hizbullah’ı ise referansı İslam olan dini bir parti olduğunu, Hizbullah’ın Suriye rejimine destek vermesini metodolojik bir çelişki olarak gördüğünü belirtmiştir. Hizbullah’a yönelik sert eleştirilerini yönelttiği yazısında Gazi Tövbe; ayrıca referansı İslam olan, zulme karşı savaştığını, adalet ve eşitliğin yanında olduğunu iddia eden Hizbullah’ın Suriye’de kendi şehirlerini yıkan, kendi halkını öldüren zalim bir düzenin yanında yer almasından dolayı kendi ahlaki değerlerine ihanet ettiğini öne sürmüştür (Tövbe, 2013).

Hizbullah’ın Suriye iç savaşındaki çelişkileri, bölgedeki Hizbullah algısını olumsuz etkilemişti. Filistin meselesini savunan, İsrail karşısında başarılar elde edip Sünni Arap dünyasındaki ününü arttıran Hizbullah’ın Suriye iç savaşındaki tutumu nedeniyle algısı değişmişti. Hizbullah Suriye’de bir terör örgütü olarak görülmüştü artık. Bölgede İran karşıtı bir örgüt olarak kurulan Körfez İşbirliği Konseyi 2016 yılında Hizbullah’ı terörist grup olarak ilan etmişti (Legrenzi & Lawson, 2016).

Hizbullah her ne kadar Suriye İç Savaşı’na dahil olarak askeri gücünü arttırmış olsa da Esad rejimine vermiş olduğu destekten dolayı Hizbullah’ın bölgedeki imajı zedelenmiştir. Hizbullah’ın 2006 Temmuz savaşında İsrail’e karşı kazandığı “zafer” sonrası konumu Suriye iç savaşındaki rolü nedeniyle sorgulanmış, Sünni Müslüman ülkelerin

Hizbullah'a yönelik desteği kesilmiştir. İsrail'in Lübnan topraklarından çekilmesi sonrasında Hizbullah; politikasını Lübnan gerçeklerine uyumlu hale getirmiş, kriz zamanlarında politikalarını İran-Suriye ekseninde yönünde yoğunlaştırmıştır. Hizbullah'ın Lübnan'daki Sünni oluşumlara ve Suriye'de rejim karşıtı Sünni muhaliflere yönelik askeri eylemleri, Hizbullah'ın ününü zedeleyen bir başka durum olmuştur (Bulut & Bulut, 2021: 112). Bölgede Hizbullah algısının olumsuz seyretmesinde Hizbullah'ın Suriye iç savaşında Suriye ve İran'la birlikte ortaya koyduğu eylemler etkili olmuştur. Bu eylemler, Hizbullah'ı İsrail'e karşı direniş gösteren Hizbullah'a dair "İsrail'e karşı direniş gösteren örgüt olma" yönündeki yerleşik algıyı yok etmiş, örgütün İran'ın güdümünde olan bir aktör olduğu algısının güçlenmesine sebep olmuştur.

Hizbullah'ın algısının olumsuz olmasında Suriye İç Savaşı'ndaki çelişkilerinin yanında 2020 yılında Beyrut'taki patlama ve 2005 yılında suikasta uğrayan Lübnan Başbakanı Refik Hariri suikastına yönelik BM tarafından kurulan Lübnan Özel Mahkemesi'nin 2022 yılında vermiş olduğu karar etkili olmuştur. Hizbullah her ne kadar Lübnan'daki konumunu güçlendirmiş olsa da 2020 yılında Beyrut'taki patlamayla birlikte Lübnan halkı İran destekli Hizbullah'a karşı sokaklara dökülmüştü (Ahışhalı ve Poor, 2020). Siyasi analist Esad Bişara'ya göre Lübnan kamuoyunun ekseriyetinin "hem bu sistemi desteklemesi hem Lübnan'ın güvenliğine önem vermemesinden dolayı" patlamanın sorumluluğunu Hizbullah'a yüklediğini öne sürmüştür (Biçeroğlu, 2020). Patlama sonrasında protestocular; "Hizbullah teröristtir" sloganları atmış, başta Lübnan parlamentosu olmak üzere diğer devlet kurumlarına saldırılar düzenlemişlerdi. Patlamanın ardından Hizbullah'ın Lübnan toplumu nezdindeki meşruiyeti sarsılmıştı (Yetim, 2020).

Hizbullah'ın algısının zedelenmesinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kurulan Lübnan Özel Mahkemesi'nin 2005 yılında suikasta uğrayan Lübnan eski Başbakanı Refik Hariri suikastına yönelik 2022 yılında vermiş olduğu karar etkili olmuştur. Lübnan Özel Mahkemesi, iki Hizbullah üyesine ömür boyu hapis cezası vermiştir. Lübnan parlamentosunda Sünnileri temsil eden Müstakbel Hareketi'nin lideri Saad Hariri,

“Hizbullah'ın suikasttaki sorumluluğunun net bir şekilde ortaya çıkarıldığını” ifade etmiştir (Euronews, 2022).

6. SONUÇ

Kurulduğu dönemden günümüze kadar Hizbullah; yoğun bir şekilde İran etkisinde kalarak başlangıçta Lübnan'da “İslam devleti kurma” amacını gütmüş, zamanla Lübnan'daki siyasi sisteme entegre olup, “Lübnanlı” bir aktör olma yönünde bir çaba içinde olmuştur. İran İslam Devrimi sonrasında mezhep temelli gelişen İran-Hizbullah ilişkileri Sünni Arap ülkelerini rahatsız etmiş, bölgede İran ve Hizbullah karşıtı bir algının hasıl olmasını beraberinde getirmiştir. Daha sonra bölgede İsrail'e karşı mücadelesini ve direnişini varoluş amacı olarak gören, özellikle 2000'li yıllarda İsrail'e karşı sergilemiş olduğu başarılarla Arap Ortadoğusu'ndaki popüleritesini arttıran Hizbullah'ın Sünni Arap dünyasında yarattığı algı olumlu yönde seyretmiştir. Hizbullah'ın en büyük destekçisi konumunda olan İran; Suriye'deki çıkarlarını korumak amacıyla mezhepsel kimliğini kullanarak Şii milis örgütleri Suriye'ye seferber etmiş, bu doğrultuda Hizbullah'ı Suriye rejimin saflarında savaşmak üzere Suriye'deki iç savaşa yönlendirmiştir. Hizbullah'ın İran'ın bir vekil gücü olarak Suriye iç savaşına dahil olması, Hizbullah'a olan desteğin sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Şii güvenliğini gerekçe göstererek İran'la aynı retoriği kullanan Hizbullah, Suriye iç savaşında İran'ın çıkarlarını hayata geçirmiştir. Suriye iç savaşına kadar mezhepler üstü bir diskur kullanan Hizbullah, Suriye iç savaşında “ümmeççi” bir tutumdan ziyade “mezhepçi” bir tutum sergilemiş, İran'a ve direniş ekseninin önemli parçalarından biri olan Suriye'ye bağlılığını kendi varlığı açısından bir zorunluluk olarak görmüştür. Suriye iç savaşında Hizbullah'ın Esad rejimine destek vermesi, Sünni Arap dünyasında olumsuz karşılanmış, Hizbullah'ın 2000'li yıllardaki artan popüleritesine gölge düşürmüştür.

Sonuç olarak; Suriye iç savaşında Hizbullah'ın geliştirdiği yeni stratejiler beraberinde derin çelişkiler oluşturmuş ve özellikle Arap dünyasındaki Hizbullah algısı, olumludan olumsuzla dönmeye başlamıştır. 2000'li yıllarda İsrail'e karşı başarılarıyla ünlü Arap şairlerinin methiyelerine mazhar olan

Hizbullah; Suriye iç savaşındaki mezhepçi tutumundan dolayı Arap dünyasındaki şöhretini kaybetmiş, meşruiyeti sorgulanmaya başlanmış, Sünni Arap güçlerin yer aldığı Körfez İşbirliği Konseyi tarafından “terörist bir örgüt” olarak ilan edilmiştir. Tüm bunların sonucunda Hizbullah’ın Suriye iç savaşına Lübnanlı bir aktör olmaktan ziyade, “mezhepçi” bir tutumla İran’ın bölgedeki çıkarlarını ve ajandasını uygulayan bir örgüt olarak dahil olduğu algısı güçlenmiştir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Akademik İzdüşüm Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Destek ve Teşekkür: Bu araştırmanın hazırlanmasında herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

Katkı Oranı Beyanı: Araştırmanın tüm süreci makalenin beyan edilen tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı: Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abbas, Z. (2020). *İran Dışında Şii Toplulukları Ve İran’la İlişkileri. İslam Cumhuriyeti’nde 40 Yıl*, (Haz. Özüm Sezin Uzun ve Hakan Güneş). İstanbul: Tarih Vakfı Yay.
- Alahed News. (2011). *Hizbullah Praises Popular Intifada in Tunisia, Urges Leaders to Learn Valuable Lessons*, <https://english.alahednews.com.lb/13179/416>.
- Akgül, N. P. (2020). *İran’ın Levant’taki İzdüşümü: Hizbullah*. https://iramcenter.org//d_hbanaliz/iranin-levanttaki-izdusumu-hizbullah_1.pdf
- Alagha, J. (2015). Hizballah’s Resilience During the Arab Uprisings. *Middle Eastern Studies*, 6(2), 28-52.
- Ali, M. H. (2019). Power Points Defining The Syria- Hezbollah Relationship. *Carnegie Middle East Center, Series on Political Islam*, 1-17.

- Baczko A, Dorronsoro, G., & Quesnay, A. (2018). *Suriye Bir İç Savaşın Anatomisi*. (Çev. Ayşe Meral). İstanbul: İletişim Yay.
- Baş, F. (2021). *İran-Suud Rekabeti ve Hizbullah*. Ankara: Orion Akademi.
- Blanford, N. (2017). Hezbollah's Evolution From Lebanese Militia to Regional Player, *Middle East Institute Counterterrorism Policy Paper 4*, 1-25.
- Bulut, M & Bulut, S. (2021). 2006 Temmuz Savaşı, 2011 Suriye Krizi ve 2019 Protestoları Perspektifinden Hizbullah'ın Suriye'deki Rolü. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10(1), 101-120.
- Büyükkara, M. A. (2014). *Ortadoğu'da Mezhepler ve İslami Hareketler. Ortadoğu Konuşmaları Bölgesel ve Küresel Perspektiften Arap Baharı*. (Ed. Zahide Tuba Kor). İstanbul: Küre Yay.
- Blanchard, M.C. & Casey, L. (2011). Hezbollah: Background and Issues for Congress. *Congressional Research Service*.1-30.
- Çelenk, M. (2013). *16.-17. Yüzyıllarda İran'da Şiiliğin Seyri*. Bursa: Emin Yayınları.
- Dalgıç, L. (2014). *Hizbullah-İran İlişkileri. Ortadoğu Analizi İki Kutuplu Sistem Sonrası Ortadoğu ve Arap Baharı*. (Ed. Hasret Çomak vd.). İstanbul: Beta Yay.
- Elhan, N. (2019). *İran-Hizbullah İlişkileri*. https://iramcenter.org//d_hbanaliz/hizbullah-iran-iliskileri.pdf
- Elhan, N. (2022). *İran'ın Şia Meta- Anlatısı: Politika, Siyasal Söylem ve Pratik. Bir Ülkenin Akademik Anatomisi*. (Ed. Nail Elhan ve Orhan Karaoğlu). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- El Marashi, İ.(2007). Şii Hilali Mit'ini Yeniden İnşa Etmek: İran Devrimi'nden 2003 Irak Savaşı'na. *Avrasya Dosyası Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi Şii Jeopolitiği Özel Sayısı*, 13(3), 7-36.

- Elik, S. (2016). Lübnan Konsorsiyonel (Consociational) Demokratik Siyasal Sistemin Açmazları ve Başarısızlığı. *Akademik ORTADOĞU*, 10(2), 31-56.
- Euronews, (2022), Refik Hariri suikastı sanığı iki Hizbullah üyesine ömür boyu hapis, <https://tr.euronews.com/2022/06/16/refik-hariri-suikasti-sanigi-iki-hizbullah-uyesine-omur-boyu-hapis>, Erişim Tarihi:18.12.2022.
- Işıl, H. (2021). Suriye ve Lübnan Krizlerinde Suriye Faktörü. *Ortadoğu Analiz*, 12(104), 44-47.
- Kahraman, Ö. (2019). *Suriye Krizinde Lübnan Hizbullah'ının Rolü*. Ankara: Gece Akademi Yay.
- Kali, R. (2022). *What is Hezbollah*. <https://www.cfr.org/background/what-hezbollah>
- Kazdal, M. (2018). *Hizbullah'ın Suriye Savaşı*. https://insamer.com/tr/hizbullahin-suriye-savasi_1824.html
- Khatip, L., Matar, D. & Alshaer, A. (2014). *The Hizbullah Phenomenon Politics and Communication*. New York: Oxford University Press.
- Koç, E.(2020). *İran-Lübnan İlişkilerinin Kimliksel Bağlamda Analizi*. (Ed. Gökhan Çapar). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kor, Z. T. (2009). *Ortadoğu'nun Aynası Lübnan*. İstanbul: İHH.
- Laurence L. (2022). *Sünniler ve Şiiler Bir İhtilafın Siyasi Tarihi*. (Çev. Barış Özkul). İstanbul: İletişim Yay.
- Legrenzi, M. & Lawson.(2016). Saudi Arabia Calls out Hezbollah: Why Now?. *Middle East Policy*, 23(2), 31-43.
- Özdemir, S. A. (2016). Suriye İç Savaşı'nın Lübnan'a Etkileri. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 76-105.
- Sayigh Y. (2017). Hizbullah, İran Stratejisini Uygulamak Zorunda Kaldığında Kendisini Bitirmiş Oldu. *Ortadoğu Analiz*, 9(81), 87-91.
- Yetim, M. (2019). *Bir DDSA Olarak Hizbullah. Ortadoğu'da Devlet Dışı Silahlı Aktörler*. (Ed. Burhaneddin Duran vd.). İstanbul: SETA Yay.

- Yetim, M., Kalaycı, R. & Kaşıkçı, T. (2020). *Ortadoğu'da Devlet Dışı Aktörler ve Arap Baharı*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Rogan, E.(2017). *Araplar Bir Halkın Tarihi*. İstanbul: Pegasus Yay.
- Şahin, M.(2006). Şii Jeopolitiği: İran İçin Fırsatlar Ve Engeller. *Akademik Ortadoğu*, 1(1), 39-55.
- Taflıoğlu, M.S. (2016). Lübnan Anayasal Düzeninde Egemenlik Dağılımı, *Sosyoekonomi*, 24(28), 31-42.
- The Guardian (2013). Hezbollah is helping Assad fight Syria uprising, says Hassan Nasrallah, <https://www.theguardian.com/world/2013/apr/30/hezbollah-syria-uprising-nasrallah>.
- Tınas, M. (2022). *Kargaşa İçinde Düzen: Lübnan'da İç ve Dış Siyaset. Ortadoğu ve Dış Politika*. (Ed. Altunışık, M. A.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tövbe, G. (2013). Maske Düştü Ve Hizbullah'ın Yüzü Görüldü, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/maske-dustu-ve-hizbullahin-yuzu-goruldu>,
- Uzun, E. (2022). İran ve Uluslararası Sistem: Bir “Uluslararası Meşruiyet” Mücadelesi. (Ed. Elhan, N. ve Karaoğlu, O.). *İran Bir Ülkenin Akademik Anatomisi içinde*. (ss. 505-518). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

SUNNI ARAB WORLD'S PERCEPTION OF THE LEBANESE HEZBOLLAH AND ITS PARADOXES ON THE SYRIAN CIVIL WAR

Extended Summary

The Lebanese Shiites, who had a “minor” status in the Lebanese political and social structure in the historical process, have been politicized in Lebanon since the second half of the 20th century and gained visibility in Lebanese political and social life through a number of formations. Before Hezbollah, which is the most important representative of the Lebanese Shiites today, the Amal Movement represented the Lebanese Shiites. The Amal Movement experienced ruptures due to disagreements within the Amal Movement and the influence of the Islamic Revolution in Iran, and then Hezbollah emerged. Many factors were influential in the emergence of Hezbollah. The most prominent of these factors was the anti-Israel sentiment. Hezbollah, which has been under the influence of Iran since its birth, was initially loyal to the Islamic Revolution in Iran, adhered to the belief of “velayat-e faqih”, and was inspired by the revolution in Iran in 1979 to "establish an Islamic state" in Lebanon. Hezbollah transformed over time, abandoning the vision of its 1985 “Open Letter” “Open Letter” and the idea of “establishing an Islamic state” in Lebanon as well as integrating into the Lebanese political system in favor of becoming a “Lebanese” actor. In the 1990s, Hezbollah participated in the parliamentary elections in Lebanon and represented the Lebanese Shiites in the political arena. Although Hezbollah has been integrated into the Lebanese political structure and has declared that it has abandoned its dominant Islamic identity, it has not severed its “religious” and “strategic” ties with Iran until today. These ties were clearly seen in the Syrian Civil War.

The resistance of Hezbollah against Israel has been effective in the positive perception of Hezbollah in the Sunni Arab world. Hezbollah's relentless struggle against Israel and its victories in the 2000s increased Hezbollah's popularity in the Arab world. Hezbollah's victory in 2006, in particular, shattered the myth of

an “invincible Israel” and its success against Israel was praised by secular Arab poets.

In 2010, Hezbollah initially welcomed the uprisings in Tunisia that spread to other countries in the region. However, when the uprisings spread to Syria, Hezbollah's attitude towards the uprisings was different. What made Syria important was that Iran's support for Hezbollah was realized through Syrian territory. Hezbollah, as one of the important components of the “Resistance Front”, got involved in the Syrian Civil War on the grounds of Shiite security and the presence of takfiri groups. Involved in the Syrian Civil War as a Shiite militia organization, Iran's hard power element and proxy, Hezbollah supported the survival of the Syrian regime by fighting on its side.

Hezbollah, which initially used an “ummahist” discourse, realized Iran's interests in the Syrian Civil War and saw it as an obligation to side with the Syrian regime, one of the golden links of the axis of resistance. Hezbollah perceived the anti-regime uprisings in Syria as a game of the United States and its “so-called proxy” in the region, Israel, and justified its involvement in the war in Syria with the idea that the anti-Israeli front would weaken if the Syrian regime fell. Hezbollah did not hesitate to use weapons against civilians in the Syrian Civil War, which led to the questioning of Hezbollah's legitimacy. Hezbollah's support for the Syrian regime in the Syrian Civil War, which pointed weapons against civilians, revealed Hezbollah's paradoxes. By adopting a “sectarian” stance in the Syrian Civil War, Hezbollah lost its reputation. In the early 2000s The perception of it among the Sunni Arab World turned negative. A result, Hezbollah's increasingly being perceived as an organization under the guidance of Iran, implementing Iran's agenda in the region has become quite strong with its pro-Iran, sectarian positioning in the Syrian Civil War.